

Õiguskantsler

Signe Riisalo
Riigikogu sotsiaalkomisjoni esimees
Riigikogu Kantselei
riigikogu@riigikogu.ee

Teie nr

Meie 17.09.2026 nr 6-1/260892/2607654

Vanaduspensioniea kehtestamine

Lugupeetud Signe Riisalo

Õiguskantsleril paluti kontrollida, kas Eesti Vabariigi põhiseadusega on kooskõlas olukord, et alates 2027. aastast võib ühel ja samal aastal sündinud inimestel tekkida õigus vanaduspensionile erinevas vanuses. Kusjuures see, millisel kuul sündinud inimesi koheldakse ühtmoodi ja millisel kuul sündinud inimesi koheldakse erinevalt, on aastate kaupa erinev.

Sama küsimuse on professor Lauri Leppik hästi lahti kirjutanud Tallinna Ülikooli demograafiablogis: „[---] kui pensioniiga muutub kalendriaasta põhiseks ja 2027. aastal on pensioniiga 65 aastat ja 1 kuu, siis jõuavad 2027. aastal pensioniikka üksnes need, kes on sündinud 1962. aasta jaanuarist novembrini. 1962 detsembris sündinutega juhtub aga nii, et nende pensioniikka jõudmisel oleks aastanumber juba 2028. Kuid et 2028. aastal ei ole pensioniiga enam 65 aastat 1 kuu, vaid 65 aastat ja 3 kuud, siis 1962 detsembris sündinute pensioniiga ei saabu mitte 2028 jaanuaris, vaid 2028 märtsis. Ja kuivõrd seniste otsustega on kinnitatud pensioniiga vaid 2028. aastani, siis teavad seni oma pensioniiga vaid need, kes on sündinud enne 1963 oktoobrit. Need, kes sündinud 1963 oktoobrist detsembrini, saavad oma pensioniea teada alles aasta pärast, 2026 lõpus. Juhul kui 2029. aastal peaks pensioniiga kerkima veel 3 kuu võrra 65 aasta ja 6 kuuni, siis jõuaks 1963 oktoobris sündinute pensioniiga kätte 2029 aprillis. 2029 jaanuarist märtsini oleks Sotsiaalkindlustusametil aga hingetõmbeaeg, mil pensioniikka jõudvaid inimesi poleks.

Kalendriaasta põhise pensionieaga kaasneb seega olukord, kus sama sünniaastaga inimesi koheldakse erinevalt, sõltuvalt inimese sünnikuust. Jaanuaris sündinute pensioniiga on 1–3 kuud madalam kui sama sünniaastaga detsembris sündinutel, välja arvatud juhul, kui konkreetse kalendriaasta arvestuslik pensioniiga tuleb juhtumisi täisaastates. Omapärane aspekt on seejuures, et sünnikuupõhise erineva kohtlemise eraldusjoon on liikuv, ehk aastate lõikes erinev. Mõnel aastal võib selline erineva kohtlemise lahkmejoon kulgeda novembris ja detsembris sündinute vahel, teisel aastal septembris ja oktoobris sündinute vahel, kolmandal aastal aga juunis ja juulis sündinute vahel ja nii edasi.

Erineval kohtlemisel on mõjutatud isikute suhtes rahaline mõju. Kui lähtuda praegusest keskmise vanaduspensioni summast, siis pensioniea tõus 1 kuu võrra tähendab, et aasta alguses sündinud saavad aasta lõpus sündinutest ühe kuupensioni ehk keskmiselt 825 eurot rohkem. Kui pensioniiga tõuseb 2 kuu võrra, siis oleks erinevus 1650 eurot ja kui pensioniiga tõuseb 3 kuu võrra, siis juba 2475 eurot.“ ([„Sünniaasta või kalendriaasta põhine pensioniiga?“](#)).

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Alates 2027. aasta 1. jaanuarist lähtutakse vanaduspensionide määramisel ministri määrusest, millega on kehtestatud vanaduspensionidega ([2027. aastal jõustuva riikliku pensionikindlustuse seaduse](#) (RPKS₂₀₂₇) § 7 lg 1). Vanaduspensioniea peab minister kehtestama iga kalendriaasta kohta kaks aastat ette, nii et iga aasta 1. jaanuaril on võimalik teada saada, milline on vanaduspensioniea kahe aasta pärast (RPKS₂₀₂₇ § 7 lg 7). Vanaduspensioniea tõstmisel tuleb arvestada reeglitega, et seda võib aastati tõsta kõige rohkem kolme kuu kaupa (RPKS₂₀₂₇ § 7 lg 8). Lisaks sätestab RPKS₂₀₂₇ § 7 lõige 10, et vanaduspensioniea määramisel lähtutakse vanaduspensionieast, mis kehtis sellel aastal, kui inimesel tekkis esimest korda õigus vanaduspensionile.

Riigikogu poliitiline valik siduda vanaduspensioniea 65-aastaste inimeste eeldatava eluea muutusega mahub Eesti Vabariigi põhiseaduse § 28 lõike 2 raamidesse. Praegu on küsimus aga selles, kas Riigikogu otsus kehtestada edaspidi vanaduspensioniea kalendriaastade kaupa, on põhiseadusega kooskõlas, kuna selle tagajärjel võivad sama sünniaastaga inimesed hakata vanaduspensioniea saama erinevas vanuses.

Vanaduspensioniea määratakse kindlaks aastates ja kuudes ning see pensioniea võib kalendriaastati erineda. Seaduse tagajärjel võivad sama sünniaastaga inimesed jõuda vanaduspensioniea erineval ajal. **Näiteks ühtedel aastal X sündinud inimestel saabub pensioniea 65 aasta ja 3 kuu vanuselt, kuid teistel samal aastal sündinutel 65 aasta ja 6 kuu vanuselt.** Nii kohtleb seadus sama sünniaastaga inimesi erinevalt: ühed võivad vanaduspensioniea hakata saama mitu kuud vanemana kui teised.

Mida lähemale inimene oma tööelu lõpule jõuab, seda olulisem võib tema jaoks olla küsimus, millal tal tekib õigus vanaduspensionile. Seda on viimati päris ilmekalt kirjeldanud ka Tõnu Õnnepalu oma teoses „Tööpäev“.

Inimene võib olla väga pettunud, kui saab teada, et tema jaoks on pensioniea kuni kolm kuud kaugemale nihkunud, kui temaga samal aastal sündinud töökaaslasel. Seega on igati mõisteta avaldaja esitatud küsimus, kas riigil on vanaduspensioniea kalendriaastapõhiseks kehtestamiseks veenvaid andmeid selle kohta, et näiteks 1962. aasta detsembris sündinute keskmine eluiga on kahe kuu võrra pikem kui 1962. aasta jaanuarist novembrini sündinutel või et näiteks 1963. aasta oktoobrist detsembrini sündinute keskmine eluiga on ühe kuu võrra pikem kui 1963. aasta jaanuarist septembrini sündinutel.

Ei ole teada, miks on Riigikogu otsustanud, et samal aastal sündinud inimeste vanaduspensioniea võib erineda. Ilmselt ei pärjavad see küsimus riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse [613 SE](#) arutamisel Riigikogus suuremat tähelepanu, kuna eelnõu sisaldas ka muid väga põhimõttelisi ja olulisi otsuseid (pensionivalemiga seotud muudatusi ning paindliku pensioniea loomist, samuti II pensionisambaga liitumise taasavamist).

Seesama küsimus jäi olulise tähelepanuta ka 1993. aastal, mil võeti vastu [riiklike elatusrahade seadus](#), mis nägi samuti ette kalendriaastapõhise pensioniea kehtestamise koos pensioniea järkjärgulise tõstmisega 6 kuu kaupa kalendriaasta kohta. Kui selgus, et sama sünniaastaga inimesed hakkavad vanaduspensioniea jõudma erineval ajal, muutis Riigikogu [seadust](#) ning kehtestas, et sama sünniaastaga inimestel tekib õigus pensionile samas vanuses (vt lähemalt prof Lauri Leppiku artiklist „[Sünniaasta või kalendriaasta põhine pensioniea?](#)“). Tõsi, toona muudeti seadust selle tõttu, et 1993. aastal vastu võetud seaduse rakendamisel võinuks samal aastal sündinud inimeste vanaduspensioniea erineda ühe aasta võrra.

Neil põhjustel palun Riigikogu sotsiaalkomisjonil võtta see küsimus peatselt arutusele. Ühtlasi selgitage palun, millega õigustatakse seda, et alates 2027. aastast võib samal aastal sündinud inimestel tekkida õigus vanaduspensionile erinevas vanuses: näiteks ühed saavad jääda pensionile 65 aasta ja 3 kuu vanuselt, teised aga 65 aasta ja 6 kuu vanuselt.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: avaldaja
Sotsiaalministeerium
Rahandusministeerium